

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Poetiske Skrifter

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Poetiske Skrifter", i Heiberg, Johan Ludvig: *Poetiske Skrifter*, udg. af Carl S. Petersen , 1931-32, s. d. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heiberg_bind03-shoot-idm140684021812848.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter

INDHOLD

- *Side*
- Indledning I
- *Universitetscantate* 1
- *Nye Digte* 11
- Gudstjeneste 13
- En Sjæl efter Døden 26
- De Nygifte 93
- Protestantismen i Naturen 129
- *Nøddeknækkerne* 133
- *Valgerda* 187
- *Mindre Digte* 309
- Uranienborg 311
- Vaaren og Freden 314
- Tycho Brahes Farvel 317
- Barcarole 318
- Barcarole 319
- Stjernehimlen 319
- Weyse 321
- Gadeviser 325
- FREDRIK
- og Clara 325
- Claras Eensomhed 327
- Clara og hendes Søster 328
- Den Frivillige i Indkvartering 330
- Den yngre Digterskole 332
- Adelaide Grevinde de Bombelles 334
- Textrettelser 376

INDLEDNING

Da Julirevolutionen udbrød 1830 i Paris, skrev Heiberg til sin Fader og udtrykte sin Glæde over en Begivenhed, der, som han havde erfaret fra anden Side, "har gjort Dig 20 Aar yngre. Gid dit Ønske maa gaae i Opfyldelse, at Du maa leve mange Aar endnu, for at see dens heldige Frugter; thi ihvad Form den nye Organisation end vil antage, ihvad for Intriguer der end ville opstaae, ihvad for slette Lidenskaber der endog ville gjøre sig gjældende, saa kan det dog aldrig feile, at det Nye vil blive langt trøsteligere end det Gamle, thi ved denne Revolution har Civilisationen gjort et uhyre Skridt fremad, ikke blot i Frankrig, men i Verden."

Som Følge heraf gav Heiberg samme Aar i sit Blad "Kjøbenhavns Flyvende Post" Plads for en Række "Breve til en Politicus paa Landet", skrevne af Professor C. N. David, der fremstillede de nyeste Avisefterretninger under Formen af et liberaltsindet Ræsonnement; sete med Nutidsøjne er disse Artikler naturligvis spagfærdige nok i Tonen, men de var de første i denne Branche herhjemme. Da et Par Aar efter hans Kollega ved den militære Højskole, Artillerikaptajn A. F. Tscherning, det demokratiske Princip altid uforsvarede Forkynder, efter højere Ordre maatte gaa i frivillig Landflygtighed paa ubestemt Tid, holdt han og hans unge Frue en hjertelig Afskedsfest for ham; ogsaa senere var denne ualmindelig rigt begavede Mand trods al indtraadt Meningsforskel en kærkommen Gæst i det eksklusive heibergske Hjem.

Den velvillige Indstilling fra Heibergs Side overfor den liberale Bevægelse, der mere og mere greb om

sig, blev dog ikke af lang Varighed. Det var ganske vist stadig hans Opfattelse, at en konstitutionel Forfatningsform maatte foretrækkes for en souveræn, da Statens Idé ved Folkets Delagtiggørelse i Styrelsen blev mere levende i Bevidstheden. Men fordi han havde denne Erkendelse, anerkendte han, Aandsaristokrat som han var, aldeles ikke, at heraf fulgte en Berettigelse for hvem som helst til i Skrivelser og paa Møder at give sin uforgribelige Mening til Kende om et hvilket som helst offentligt Anliggende. Det var derfor velegnet til at fremkalde hans ironiske Smil, naar et Selskab for Trykkefrihedens rette Brug blandt sine Repræsentanter optog en Bager og en Traktør - sikkerlig, skrev han til sin Fader, "saare honnerte Folk i deres Fag, men som dog ikke vil kunne bestride Brødets og Vinens Sakrament paa Aandens Omraade".

Under disse Omstændigheder gjorde Heiberg, da han ved Midten af Trediverne genoptog Redaktørvirksomheden, sit nye Bladforetagende, "Kjøbenhavns Flyvende Posts Interimsblade", til Organ for en Kontraopposition, der hurtigt bragte ham paa Kant med den liberale Presse. Der var forskellige Maaf de politiske Dogmer, hvis teoretiske Begrundelse han underkastede et kritisk Eftersyn, og da der hævede sig stærke Røster for en Reform af den højere Undervisning i mere praktisk Retning, tog han Del i Debatten med en Afvejen af de "reale" og de "ideale" Fags Betydning som Grundlag for almindelig Dannelse. Sit Resultat sammenfattede han i de Ord, at uagtet det er galt hverken at kunne orientere sig paa Himlen eller paa Jorden, ikke at kende Forskel paa Planeter og Fixstjerner, ikke at vide, at Maanen er Jordens Drabant, at de højeste Bjerge findes i Asien, at en Hvalfisk ikke er en Fisk, at en Flue har to og en Gedeheads fire Vinger, saa fortjener det dog at erindres, hvad enhver uden Tvivl i sit Bekendtskab med Mennesker vil finde stadfæstet: at man forholdsvis kan besidde virkelig Dannelse, uagtet man er temmelig ukyndig om alt dette, medens man til Trods for al Verdens Kundskaber er og forbliver absolut udannet, saa længe ikke Sansen for det ideale, hvis højeste Udtryksformer er Filosofi, Religion og Poesi, er vaagnet til Liv. Men en Forudsætning for det ideale er det klassiske, og da dette aldrig har været realiseret uden i den antikke Kultur, er denne følgelig et aldeles nødvendige Moment i vor Udvikling, som maa tilegnes af alle i ideal Henseende dannede Mennesker.

Det er i fortsat Modsætningsforhold til den sejrende Retning i Tiden, at Heiberg i Fyrreerne skrev de Digtværker, der er hans ubetinget ypperste, og som den Dag i Dag har deres Plads blandt vor Litteraturs betydeligste: "En Sjæl efter Døden" og "Nøddeknekkerne".

IV

I

Da Frederik den Sjette i Begyndelsen af December 1839 afgang ved Døden, lukkedes det kongelige Teater i to Maaneder, og i disse, siger Fru Heiberg i sine Erindringer, "vare vi henviste til Familielivet. En Aften, da vor kjære Ven Andræ sad hos os, overraskede Heiberg os med at spørge: "Om vi havde Lyst, da vilde han læse et nyt større Digt for os, som han just i disse Dage var bleven færdig med." Med Glæde og Forventning leirede vi os om det runde Bord i Dagligstuen, vi Damer med vort Haandarbejde; og han læste nu "De Nygifte" for os. Enhver maa kunne fatte min Glæde over at høre dette yndige Digt, sammensat halvt af Sandhed og halvt af Digtning; thi at det var en Gjenklang af vor egen Reise som Nygifte, maa vel enhver Læser, der har fulgt mig i mit Livs Optegnelser og som har læst Digtet, kunne se. Rørt omfavnede jeg ham, da vi vare blevne ene hin Aften, for denne Gave, der foruden de nævnte Erindringer tillige kommer ind paa de dybsindige Anelser om en Sjælevandring, som dengang saa ofte sysselsatte Heiberg, medens de endnu kun laa dunkelt i min Phantasi."

Den lille Romancecyklus, hvis to Grundmotiver Fru Heiberg angiver, er det ene Hovedstykke i Heibergs "Nye Digte", der i stateligt Udstyr udkom ved Juletid 1840; det andet er "En Sjæl efter Døden", i sin Undertitel betegnet som en apokalyptisk Komædie, hvilket vil sige, at Handlingen er henlagt til den anden Verden.

Stykkets Hovedperson, Sjælen, er det fra Heibergs tidligere Digtninge, Vaudevillerne og "Syvsoverdag", velkendte Hverdagsmenneske, her en v honnet og velmenende Borger af den københavnske Overklasse, med et Anstrøg af Tredivernes politiske Liberalisme og stærkt begejstret for den reale Dannelse, af hvilken han selv er et, i sin Forfatters Øjne fuldgyldigt Produkt. Da han som Følge heraf savner enhver Antydning af Sans for og Forstaaelse af de ideale Aandsværdier, bliver han, efter behørigt at være examineret foran Himmeriges og Elysiums Porte af de dertil beskikkede Autoriteter, henvist til i det hinsides at søge sig sin Plads i det Trivialitetens Helvede, hvor han efter sine Forudsætninger rettelig hører hjemme, og hvor han ogsaa meget hurtigt finder sig saare vel tilpas, fordi det til de mindste Detaljer er en tro Gentagelse af det idésløse og aandsforladte Liv, som han og hans ærede Samtidige uden at vide af det førte og fører i deres Tilværelse paa Jorden.

Ved Siden af at være en apokalyptisk Komædie er "En Sjæl efter Døden" paa sin Vis ogsaa en aristophanisk. Det er ikke blot for at faa Lejlighed til et vittigt og fra det valgte Stæde ingenlunde uberettiget Udfald mod Oehlenschlägers Tragedie "Sokrates", at Aristophanes optræder; ganske vist er det ikke under hans Navn, men des mere i hans Aand, at Kampen mod Tiden med de talrige Allusioner føres i det følgende Afsnit af Digtet. Som den gamle Græker, i sin Tids Athen en altid uforfærdet Stridsmand for Konservatismens Idéer, satte politiske og litterære Modstandere lyslevende ind i sine Komædier, saaledes gør Heiberg for sit Vedkommende det samme, idet han med et Vid, der staar Maal med Forbilledets, anbringer ikke Personerne selv, men deres Værker tillige med hele vii Datidens København i Trivialitetens Helvede. Et særligt godt Øje har han til den som Videnskabsmand af ham ringeagtede Sibbern, der et Par Aar før i "Maanedsskrift for Litteratur", Datidens litterære Højesteret, havde leveret et Generalangreb paa den hegelske Filosofi og herunder paa forskellig Maade søgt at komme Heiberg, dens danske Talsmand, hvem han betegnede som Dilettant i Filosofien, til Livs. Men ikke mindre gaar det ud over den københavnske Dagspresse, der uden smaaligt Hensyn til Partifarve faar sin Plads i Aandløshedens Helvede; med en enkelt Undtagelse som "Fædrelandet", i hvilket han selv skrev, hvorfor det ogsaa efter Sjælens Mening bliver saa forbandet aristokratisk i lærd Forstand, at ingen Djævel kan læse det, var Aviserne i Heibergs Øjne lige idéforladte, hvad enten de tjente liberale eller konservative Formaal. Naar endelig ogsaa H. C. Andersen maa holde for, er det hverken i Egenskab af politisk eller filosofisk Modstander. Det skyldes foruden Heibergs egen ringe Mening om ham som Dramatiker en noget ubehersket Optræden fra Andersens Side overfor Fru Heiberg i Anledning af, at hun havde nægtet at spille Hovedrollen i hans Tragedie "Maurerpigen"; iøvrigt er han først kommet med i sidste Øjeblik, saa at sige under Korrekturen.

Som Prolog og Epilog til Bogens to Hovedstykker staar de mindre Digte "Gudstjeneste" og "Protestantismen i Naturen". Det tør vistnok formodes, at paa Tankegangen i dem har Martensen i nogen Grad øvet Indflydelse. Med ham var Heiberg og Frue truffet sammen 1836 under deres Ophold i Paris, og der udviklede sig efter Hjemkomsten et vii Venskab mellem dem, som trofast varede, til Døden skilte. De to Mænd mødtes i Begejstring for den hegelske Filosofi, og det kan vel være, at Martensen, der ogsaa da stod paa kristelig Grund, har draget Heiberg over til et i denne Henseende mere positivt Stæde, end han efter alt at dømme tidligere havde indtaget.

Af de to Digte er "Protestantismen i Naturen" det poetisk langt værdifuldeste og i Forening med Universitetskantaten fra 1839, hvis Klange det kalder i Erindring, et saa vel med Hensyn til Form som Indhold lige klassisk Udtryk for den spekulative Side af Heibergs Digtning.

II

Af "Nye Digte" skrev Martensen en Anmældelse, som strakte sig gennem tre Numre af "Fædrelandet", helt udfyldende det ene, delvis de to andre. Medens han gik let hen over Tidsallusionerne, dvælede han til Gengæld saa meget des udførligere ved Idéindholdet, men naar han med Hensyn til dette udtalte, at hvad Filosofien alt længe havde hvisket sine Disciple i Øret, det begyndte Poesien nu at prædike paa Tagene, saa fulgte der i hvert Fald ikke nogen Fortsættelse. Som den fødte Polemiker Heiberg var, med dyb personlig Tilfredsstillelse ved Udøvelsen af Angrebets Kunst, om hvilket Ungdomsdigtet "Vaaren og Freden" i festlige Rytmer aflægger Vidnesbyrd, tog han derimod et Par Aar efter igen sin Samtid for sig til kritisk Vurdering. Det sker i Satyrspillet "Nøddeknækkerne", der udkom i Slutningen af Aaret 1844, og den Baggrund, mod hvilken Tiden denne Gang ses, viser ligesom i det beslægtede viii Digt "Stjernehimlen" fra 1842 hen til andre Egne af Aandens Rige end den hegelske Filosofi.

Allerede som ganske ung, endnu før han blev Student, havde Heiberg beskæftiget sig med Astronomi; det var ad denne Vej, han ledtes til at gøre Bekendtskab med Tyge Brahe, der blev Genstand for hans tidligste poetiske Forsøg, af hvilke Digtet "Uranienborg" gik over i Litteraturen. Efter at disse Interesser i mange Aar havde hvilet, havde han, som han skrev i 1846 i et Brev til Molbech, i de sidste tre til fire Aar igen optaget dem og følte sig "paany hendragen dertil med en Magt, som jeg ikke kunde modstaae, maaske ikke engang forklare. Men jeg har gjort det, sans comparaison, ligesom en Hund spiser Græs: det har bekommet mig vel, fordi jeg har følt Trang til det. Der gives af og til Perioder, hvori man føler sig i Strid med den omgivende Verden, hvor man ækles over de fleste Stemmer, som man hører, og ikke kan finde nogen Ledetraad gennem de skrigende Meningers Labyrinth, eller see Maalet for de urolige Gjæringer. I saadanne Perioder er det velgjørende for Sindet at tye til Regioner, som ligge udenfor al denne Snadren og Uro, og hvori Alt gaaer sin Gang, uanfægtet af menneskelig Lune og Vilkaarlighed. Saaledes er jeg kommen ind i Astronomien. Det er skeet for min Sundheds Skyld, ligesom Andre af samme Aarsag gjøre Badereiser, eller tage paa Landet og bruge Grøncuur."

Lignende Betragtninger som de, der her i Brevet til Vennen er holdt i en mere personlig, halvt spøgefuldt Tone, havde Heiberg alment og for fuldt Alvor fremsat paa Tryk i en Afhandling, der under Titlen ix "Det astronomiske Aar" offentliggjordes i hans Aarbog "Urania" for 1844, og i hvilken han lejlighedsvis kommer ind paa Tidens Brøst samt Lægemedlerne derimod. Det er, siger han, "en Kjendsgjerning, at Religionen ikke længere udøver sin beroligende Magt over Lidenskaberne, og at Poesien og den skjønne Kunst, uagtet de høilig prises af Tidsalderen, og udgjøre dens eneste virkelige Fester i Hverdagens private og politiske Travlhed, dog ingenlunde mægte at bortjage den almindelige Misfornøielises Dæmon og skjønne Gemytterne et Indhold, som kan bringe den moralske Ligevægt under de ydre Omskiftelser tilveie. Det er under saadanne Forhold, at et inderligere Samliv med Naturen især maa anbefales, idetmindste som et beroligende, et dulmende, et Ligevægt bringende Palliativ. Man vil, som jeg haaber, ikke gjøre den Indvending, at Samliv med Naturen kun er mulig for Den, som lever paa Landet, og at de store Stæders Beboere ere udelukkede derfra; thi det er dog aabenbart, at Naturen er i Staden ligesaavel som paa Landet, eftersom der ikke gives nogen Stilling, hvori Mennesket kan adskille sig fra den. Det vilde være en meget indskrænket Betragtning, om man ved Naturen ikke forstod Andet end den grønne Skov; ligesaavel kunde da Kjøbenhavnerne indskrænke Begrebet endnu mere, og sige, at Naturen kun er i Charlottenlund og i Dyrehaven. De himmelske Phænomener ere tilgængelige for Alle, men det er netop disse, paa hvilke det især kommer an i et Samliv med Naturen, fordi det er i dem, at Naturen udøver sine store cosmiske, generelle, aldeles lovbestemte, fra alle Tilfældigheder befriede Virkninger, og derfor xad den sandselige Vei vækker Forestillingen om det Evige og det Uförgængelige. Jeg vil ikke sige, at Tidsalderen er vanvittig; jeg mener kun, at den er tungsindig, tiltrods for al sin deels virkelige, deels tilsyneladende Letsindighed. Men al Tungtsind grændser til Svagsind; og det er min Mening, at der herimod findes Forebyggelse og Helbredelse i det samme Bad, hvori den antike Verden hentede sin beundringsværdige Sindsro og Ligevægt."

Det er disse Tanker, der iført Poesiens Klædebon gaar igen som Grundakkorder i "Nøddekækkerne", og aldrig er Heiberg vel som Lyriker naaet højere end i dette Værk med dets Høst- og Efteraarsstemning, Vexelsangen mellem Nattens og Mørkets Aander og Satyrernes Hymne til Solguden, det mest storladne Digt, han, selv staaende i Livets Efteraar, har skrevet. Satiren over Samtiden, der udgør Stykkets andet Formaal, er ligesom de tilsvarende Partier af "En Sjæl efter Døden" aristophanisk i Tonen men denne Gang uden bestemte Allusioner; Angrebet holdes ganske abstrakt og symbolsk, men gennemføres med ikke mindre Livfuldhed og Energi. Skoven, til hvilken en Flok Københavnerne drager paa Nøddetur, skal forstaas billedligt som Litteratur og Kunst, hvis Frugter Publikum ikke formaar at tilegne sig uden ved Hjælp af Nøddekækkerne, det vil sige Journalisterne, der giver dem Skallerne i Stedet for Kærnen. Efter at være stedt for de to Gudinder, den himmelske og den jordiske Idé, jages den hele vulgære Hob ud af Skoven, og først da funkler paa ny de evige Stjerner, mens Nattens Tanker raader.

XI

III

Medens Heiberg som Følge af sin hele Livsanskuelse manglede Sympati for sin Tidsalders politiske Bevægelser, var det modsatte Tilfældet, naar Talen gjaldt de nationale. Da ved P. Hiort Lorenzens Optræden i den slesvigske Stænderforsamling Novb. 1842 Kampen for det danske Sprogs Ret i Sønderjylland slog ud i lys Lue, skrev han en Artikkel om Dansk og Tysk, der 1843 tryktes i "Intelligensblade", det tredje af hans aldrig meget langvarige periodiske Foretagender; han udtalte her, at i Sprogsagen var alle Danske enige, og viste med en Klarhed, der endnu fortjener Beundring, hvad der var det centrale i Sagen. Med Vilje understregede han samme Aar i Mindediget over Weyse dennes Danskhed, og da der et Par Aar senere indtraf en Episode, som nationalt havde en ganske egen Karakter, fandt han deri Stof til et nyt dramatisk Arbejde.

Den gamle Professor Ernst Moritz Arndt i Bonn, en af Veteranerne fra den tyske Frihedsbevægelse i Aarhundredets Begyndelse, havde 1845 offentliggjort et ham tilstillet Brev fra en Holstener, i hvilket det hævdedes, at det danske Element i Sønderjylland var ved at uddø; for egen Regning tilføjede Professoren, at Tyskerne let kunde kaste de sølle Danskere i Vandet, hvis de tyrannisk vilde anvende Vaabenmagt, og at det skulde aldrig ske, at den cimbriske Halvø afsnøredes fra Tyskland. Som Svar paa dette Angreb fremkom i "Fædrelandet" for 17. Marts samme Aar et aabent Brev til Professor Arndt, skrevet "paa en Herregaard i Sjælland" og undertegnet "Valgerda", i hvilket hans Fornærmelser mod xidet danske Folk paa en smuk og rolig Maade tilbagevistes, ligesom det statistisk, med uforkastelige Tal godtgjordes, at Opfattelsen af det danske Elements Faatallighed i Slesvig var ganske urigtig.

Valgerdas Brev vakte stor Opsigt, til Dels Forargelse. Det konservative "Berlingske Tidende" kappedes

med det radikalkosmopolitiske "Corsaren" om at behandle hende som en smagløs og latterlig Blaastrømpe, et "forrykt Fruentimmer eller et forklædt Mandfolk", medens omvendt "Fædrelandet" og andre nationale Blade varmt priste hende for hendes heroiske Optræden. Det samme gjorde Laurids Skau i den Tale, han holdt ved Skamlingsbankefesten i Juli samme Aar. Jeg ser, sagde han, at den danske Kvinde sørger i sit Hjærte over Modersmaalets Fornedrelse; men træder Kvinden saaledes med os i Kampen for den nationale Sag, da er det min inderste Overbevisning, at den vil blive kæmpet sejrrig til Ende, og Modersmaalets Dronningetrone rejst paa ny.

Det mystiske, der var ved Situationen (thi hvem Valgerda i Virkeligheden var, vidste ingen), tiltrak Heiberg og sysselsatte i længere Tid hans Tanker, indtil det hele en skønne Dag formede sig for ham til Lystspillet "Valgerda". Det indeholder adskillige satiriske Udfald mod Samtiden, men samler sig ellers væsentligst om Skildringen af de to unge Piger, der er Stykkets Hovedpersoner. Af dem er Frk. Vilhelmine fremstillet som "emanciperet", en Kvindetype, som da var ved at antage Skikkelse; hun er stærkt politisk interesseret og viger, som Valgerda i Brevet til Professor Arndt, end ikke tilbage for at operere med statistisk Materiale, rigtignok xiii langt mere outreret Grad. Forøvrigt behandles hun med al Ridderlighed af Forfatteren, selvom det er ganske klart, at hans Hjærte er ved Judita, der (ligesom Heibergs Moder Fru Gyllembourg) om sig selv siger, at hun er "ubetydelig", skønt hun ikke er det, og som har udviklet sin rige Menneskelighed under et inderligt Samliv med Naturen.

Stykket blev indleveret anonymt til Teatret og opført anonymt, første Gang den 5te Februar 1847, med Fru Heiberg som Judita, en Rolle, hun havde meget kær, og som hun spillede aldeles fortræffeligt. Det har sikkert moret Heiberg af Bladenes Anmædelser at faa sin Mening om deres kritiske Skarpsindighed bekræftet. Hvad skrev ikke "Københavnsposten"? "Forfatteren af "Valgerda" er talentfuld, - et Ord, vi næsten ansee for nedsættende for en Digter - han er sleben, men uden æstetisk Dannelse, uden høiere poetisk Sands"!

IV

Da Krigen kom i 1848, og det kgl. Teater efter Tilskyndelse af Skuespiller N. P. Nielsen paatænkte Opførelsen af Sanders gamle Sørgespil "Niels Ebbesen", nedlagde Heiberg overfor Direktionen en bestemt Protest derimod. Det var i hans Øjne "en Udfordring og dobbelt anstødelig i dette vigtige Øieblik, da det store Spørgsmaal svæver paa Sværdodden, og man fra Time til Time venter Efterretning om det endnu uvise Udfald. Jeg maa ogsaa betragte den reglementerede Afsyngen af Nationalsange i Theatret som forkastelig, og - naar den kommer i Stedet for Ouverture - tillige som smagløs. Theatret kan i denne Tid gavne og styrke Nationaliteten xiv ved at give Publicum opmuntrende, recreerende Forestillinger, hvorved det Politiske kan glemmes, hvorved der kan udhviles efter de Tanker, hvorfra man ellers ikke kan løsrive sig. Dette vil for Øieblikket være dets nyttigste, ædleste, værdigste Bestemmelse."

Det var ud fra denne Opfattelse, at Heiberg i 1849 gav sit Bidrag til Tidens Krigspoesi med sine "Gadeviser". Han forstod ved dette Ord "Viser, der behandle saadanne Emner, som ere i Folkemunde". Der er, siger han i Forerindringen til dem, "hos ethvert livligt Folk en Trang til ligesom at befrie sig fra sine egne øieblikkelige Interessers Tryk, ved at lade Kunsten bemægtige sig dem og lette deres Byrde. De mere plastiske Digtarter, og fornemmelig den dramatiske, hvori den rene Nydelse meget beroer paa, at man som Tilskuer ikke selv er afficeret af det behandlede Stof, ere ganske uskikkede dertil. Men i den lyriske Strøm synker det Tunge tilbunds, og Stoffet taber sin stofagtige Natur. Derfor tør den lette og flygtige Sang give sig i Kast med det Stof, der gjærer og bruser om os, thi for den er der idetmindste Mulighed for at gjøre et Greb deri, som ikke nødvendigt maa være et Misgreb."

Saaledes forstaaet behøver Gadevisen ikke at indeholde det pøbelagtige Element, som ved hiin Benævnelse gjerne fremtræder for Tanken, thi ogsaa den er en Digtart, der har sit Ideal, som nok kan fortjene, at man gjør Forsøg paa at fremstille det i en Form, der svarer til National-Characteren, og som følgerlig udelukker bramarbaserende Udgydelser, der minde om Jacob von Tybo, og snarere xvcharacterisere tyske Pralere end beskedne og besindige Danske."

Disse Krav tør de heibergske Gadeviser siges at have gjort Fyldest -

Da Oehlenschläger i Slutningen af 1849 fejrede sin 70-aarige Fødselsdag, bragte Heiberg ham i Digtet "Den yngre Digtarskole" sin oprigtige og hjertelige Hyldest. De følgende syv Aar, da han som Direktør styrede det kgl. Teater, en Periode, der blev den mest stormfulde i dets Historie, og som endte med hans Nederlag, levnedes der ham hverken Tid eller Lyst til poetisk Virksomhed. Ogsaa efterat være traadt tilbage forholdt han sig tavs, og kun Efterretningen om, at Adelaide de Bombelles, hans Ungdomselskede, var død,

fremkaldte endnu et Digt fra hans Haand, Sørgedigtet, der tryktes 1857 i "Adresseavisen".

Selv døde Heiberg d. 25. August 1860, 70 Aar gammel. Da Efterretningen om Dødsfaldet naaede H. C. Andersen, som var i Udlandet, skrev han til Fru Henriette Collin: "Min første Tanke var Erindring gen om al den Venlighed - især i tidligere Tid, dog ogsaa i den allersidste -, han var kommen mig imøde med, og jeg huskede paa hans Ord til mig engang, da jeg beklagede mig for ham, at han var for streng mod mig offentligt; han sagde venligt: "De er dog en stor Digter; vi gaae forskjellige Veie, men vi gaae til det samme Maal!", og de Ord vare Meget, sagte af ham den Gang; Verden vil maaskee dømme anderledes."

Det gør Verden næppe. Eftertiden har tilkendt Andersen Prisen, men den vil ogsaa værdsætte Klarheden og Mandigheden i Heibergs Digtning.

XVI

1